

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre 3 " — " —
 Negyedévre 1 " 50 "
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petitsor 5 kr.
 Nyilttérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:

Főtér. 5 sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:

Szardán és Szombaton.

Kiadóhivatal:

Volez B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek, hirdetések és reklamatok ide intézendők.

A nemzeti életről.

(z) Tévesen cselekszik az az utazó, ki a magyar nemzetet akarja megismerni, magyar népkölcseket szokásokat tanulmányozni, — s e végből Pestet látogatja meg, talán nagy szorgalommal gyűjti az adatokat a látottak és hallottak után, s azokkal gazdagon megrakodva tér hazájába, azon tudomány szomját kielégítő, és megnyugtató érzéssel, hogy a magyar nemzetet ismeri.

Mit talál itt?

Ugyanazt, mit minden nagyvárosban, minden nemzet fővárosában, melyeknek közléte egyforma. — Mindenféle nyelvű nép vegyülékét találja a fővárosban, ugyanazon külsővel, ugyan azon szokásokkal, melyeket az európai közmiveldés általánosságban elfogadott. —

De nemzeti szokásokat nem talál; keresse ezt az alföldi síkronáján, vagy „Erdély“ bércei között. —

Tegyük fel a főváros és vidék egymás mellé állítása alkalmából azt a kérdést: Fenn kell-e tartani a nemzetnek szokásait? Avagy hódolni kell az általános civilizatio szabályainak, és amazok mellőzésével ezeket követni?

A válaszzsal nem lehet haboznunk, s nagyon határozott az:

Bűn a nemzeti szokásokat eldobni!

Ha ezeket levetkőzzük, nincsen irányja törekvéseinknek, egész lényünk szenvedélyeinkre van bízva, s azoknak zabolázója csak a törvény, a mely képes ugyan a gonoszságot megakadályozni, megbüntetni, de jóvá tenni — nem. —

Az a nemzet, a melynek szokásai történelmével szoross összefüggésben állanak, mely történelem eseményei sokszor és sokszor hívták fel a nemzeti közérzetet, mely erősnek hatalmasnak bizonyult, az a nemzet, melynek kebelében a király iránti tisztelet kiolthatatlan, ugy hogy nem képes más kormány formát jónak csak gondolni is, az a nemzet, melynek népdalai a királyt a hazát, hazafiságot, s a haza nagyjait dicsőítik, — miért erőszakolja magára más nemzetek szokásait, melyek lényével összeférhetlenek, s azokat csak terüképen hordaná? —

Jaj annak a nemzetnek, a mely elromlott!

Kutassuk fel a történelem lapjait, s vizsgáljuk meg, hogy képes volt-e valamely nemzet, ha egyszer erkölceiben elsüllyedt, lett légyen bármily nagy és hatalmas, újra felemelkedni? Soha!

Vigyázzunk! Ovatosan cseréljünk!

Nehogy szép nemzeti szokásainkat, melyek minden szemlélt és tanulmányozót elbájolnak, — léha s fertőzettel becsempésző idegen szokásokkal váltsuk fel!

Nem illenek azok reánk, — csakugy, mint a köpeny, melyet nem reánk szabtak. —

Miért majmoljunk mi másokat?

Fejlesszük mi saját szokásainkat oda, hogy ez legyen a példányképe másoknak. —

Nézzünk széljél a nemzetek során, minél miveltebb valamelyik, annál inkább tiszteletben tartja saját szokásait, annál inkább idegenkedik másokét magára venni. —

Igen mert az erő és az önállóság, önbecsülést is ad, felemeli a nemzetet, míg a gyenge

bizimatlan önmagához, kapkod ide is oda is, míg levetkőzi eredetiségét, s lesz minden nemzetek vegyülékének csodás tüneménye, melyektől lehet csak a roszt vette át, s épen ezért lassan lassan hanyatlik, mignem végkép elenyészik. —

Közmiveldési intézményeinket alkossuk úgy, hogy azok az ismeretek terjesztése mellett, a nemzeti életet fejlesszék!

Ez a biztos alap, melyre építeni lehet, mert ekkor csakugyan magunkat miveljük, s nem csak utánzunk másokat. —

Igy lehet számítani arra, hogy a nemzet mivelv lesz.

Torda, 1877. júli 12

E nyáron pár heti szünidőt arra használtam fel, hogy a Királyhágón innaen körutat tettem, utazásaim fő célja a „Szász“ és a „Székelyföld“ voltak. —

Gyönyörködtem e két nép hanyga szorgalmában, s összehasonlításokat tettem közöttök.

Ez elmékedésem közben különösen megragadta gondolataimat egy eszme, — ez az országgyűlésnek és kormánynak a nemzetiségekkel való elbánása.

Valóban nincs okuk a nemzetiségeknek panasza fakedni mostoha bánásmód felett.

Csak egy körülményt ragadjunk ki a többi közül, ezen állításunk bebizonyítására. —

Vegyük bonczkés alá az oly bőkezűleg osztogatott vasút ügyét, — s e tekintetben szélesebb tért is fel foghatunk, mint az elébb összehasonlított „Székely“ és „Szászföld“et. —

A „Szászföld“ön végig, de nem is végig, hanem keresztül kasúl, keresve a szász városokat, huzodik a magyar keleti vasút vonala. — Segesvár, Medgyes, Szeben, Brassó, Szászváros, tehát minden valamire való szász város bírja az ipar és kereskedelem e főmozgató erejét és életető életerét. —

Kezökbe van adva az eszköz, csak fel kell használniok, előhaladásukra, vagyonosodásukra. —

S nem véletlen, sem a kényszerűség nyújtotta azoknak a vasut állomásokat, mert oly görbe vasút mint a keleti talán e földön nincs, — s azt sem kell bizonyítani hogy Kolozsvárról Brassóba nem az az egyenes út, melyet a magyar keleti vasút követ. —

Talán inkább ellehetne mondani ezt azon kevés magyar városra, melyek oly szerencsések hogy érinti.

Vessünk egy pillantást a Székelyföldre. Absolute nincs vasútja. Az egy M.-Vásárhely, a székelyvárosok közül a mely ilyenl bir.

Udvarhely, Keresztur, Kézdi-Vásárhely, Sepsz-Szt.-György, e szorgalmas városok nélkülözök azt. —

Vessünk egy pillantást éjszak felé, a magyar megyék szintén egészen vasút hiányában vannak.

Deés, Szamosújvár, s a partiumban Zilah So mlyó nem bírnak azzal. —

Tordának az orra előtt repül el kárára. —

Nincs mit irigyeljenek tőlünk szász atyánkfiai. Ugy látszik, nem vagyunk oly életrevalók, hogy mindent felfaljunk.

Mi sem irigyeljük tőlük, ne hogy azt higgyék!

Világtér sem!

Sőt ellenkezőleg. Ohajtjuk, hogy e hazának minden polgára megelégedett legyen. — Ohajtjuk, hogy bírja mindazon eszközöket, melyeket a-fokról fogra emelkedő emberi ész, az értelmesezés, vagyonosodás, polgári jóllét elérésére maga magának rendelkezésére adott. —

Ohajtjuk, hogy e hazának minden polgára kivétel nélkül, nemzetiségi különbség nélkül mondhasa el, miszerint a haza azon társadalmi eszközöket, melyek a mivelv nemzetek erejét fokozzák és fenntartják megszerzi és rendelkezésére boesátja.

De épen azért, mert ezt ohajtjuk — ohajtjuk azt is, hogy ez általános jótéteménynek mi is részei legyünk. —

A csatatérről.

— Az oláh hadsereg előzetes hírek szerint folyó hó 12-én kelt át a Dunán, még pedig két ponton, Kalafáton felül és alól. A fejedelmi személyesen veszi át a vezényletet.

Az orosz főhadiszállás Batakba tétetik át. Az oroszok által megszállott kerületekben a mohamedanok lefegyveroztetnek.

Oroszország ujabban 100 mozdonyt boesátott az oláh vas utak rendelkezésére.

— Rodif török hadügyminister Sumlában hirtelen meghalt.

A oroszok megszállották Tirnovot.

A porta uj sorozást rendelt el, melyből azt hiszik, hogy mintegy 14000 főnyi uj hadsereg fog kikerülni. — Angól, Franciaországból és Belgiumból majdnem minden nap érkezik fegyverszállítmány Törökországba, s azt hiszik, hogy a most említett hadserget két hó alatt a Balkánzorosoknál koncentrálhatják.

A szultán és fivére Londonból, magánkincseikre 5 millio francot kaptak, mely összeget a hadügyérnek, hadi célokra átadták. —

Azon kétes hirt közlik a lapok, hogy Layard angol követ kijelentette volna a szultánnak, hogy Anglia feladja a semlegességet és haborút kezd Oroszországgal.

Krimben, Eupatoriát négy török monitor 3 1/2 óra hosszat lötte, s azután eltávozott. —

Ázsiában, a bajazidi hadosztály az oroszokat a határon át szorította, ugy hogy most az ottomán terület Ázsiában az oroszoktól teljesen meg van tisztva. —

Oroszországban, különösön Moszkovában az orosz sereg Kaukaszubani vereségei nagy izgalmat okoztak. —

Izmail pasa elfoglalta az oroszoktól azon magaslatokat, melyek Bajazid felett uralkodnak.

Az oroszok ázsiai vereségeiket most már magukis beismerik, — s most már azt hirtelik, hogy a törökök felettek túlsulyban voltak.

Az orosz hadjárat Kis-Ázsiában most már, egyelőre befejezettnek tekinthető.

Konstantinápoly lakosságából hat önkéntes zászlóalj alakittatik

Mukhtár pasa, hadseregével miután a Karszi helyőrséggel, a vártól egy orányira egyesült, Karszba bevonult. Az oroszok Alexandropolba vonultak vissza.

A gyermek olyanná lesz, a milyen környezete.

(Folytatás.)

A szülői háztól hozott képzettséggel, ismeretekkel jelenik meg a gyermek az iskolában. Természetesen e képzettség és ismeret nagyon különböző lesz egymástól épen annyira a menüire különbözők egyik ember észjárása a másiktól; de különbözőni fog ezen ismeret, nem csak egymástól, hanem egy harmadiktól — a jó és mivelv képzettség és ismerettől is. Ugyanis egy iskolában járó gyermekek között föl lehet találni nem csak a jó nevelést, — hanem a rossz nevelésnek is minden fokozatát, a jó és rossz tulajdonságoknak mindenféle árnyalatát. A jó nevelésben részesült gyermek el jó nemes finom modorával. A rossz nevelésben részesült gyermek pedig elhozza ide is makacs piszkos magaviseletét. Itt mindenik a maga módja, szójárása, ismerete szerint beszél és cselekszik. A jó nevelésű gyermek szerényen, illedelmesen, mint a hogy ezt szülőitől környezőitől látta. A rossz nevelésű gyermek sikamosan, durván és aljasan, mint a hogy ezt kedves apjától, ésdes jó anyjától és környezőitől eltanulta. Egyik gyermek szorgalmas, irását, ta-

nulását s mindenféle feladatát elvégzi pontosan; tanítója utasításait, intelmeit jó neven veszi s azok szerint cselekszik, taneszközeit, ruháját rendben tartja, épen úgy teszi, mint a hogy ezt szülőitől, környezőitől már otthon megszokta. A másik gyermek rest, tunya; írása piszkos, tanulása semmi, feladatai közül egyet sem tud megoldani; tanítója utasításaira nem hallgat, nem figyel; intelmeit kineveti és csak azért is tilalma ellen cselekszik, hogy tanítóját bosszantsa, felharagítsa, taneszközei és ruhái piszkosak, rongyosak s épen úgy viseli magát az iskolában, mint otthon, mert így tanulta ezt szülőitől környezőitől. Egyik nyájasan, udvariasan szól minden gyerekhez; senkivel nem gúnyolódik, sőt lovasias és szolgálatra kész; meg nem sértene a világot senkit sőt inkább mások kibékítésén fáradozik. Másik gyermek ellenkezőleg csak amugy szorja a gúnyveket; haszaltan, izetlen beszédekkel fecserli el idejét; szüntelen ezvakodásra, verekedésre ingerli társait, most erre, majd arra lökött egyet; ennek fejét, annak órát töri be. Mert mindezeket úgy tanulták meg otthon szülőiktől, környezőiktől. A jó szülő mielőtt iskolába feladná gyermekét, így szól hozzá: „Elviszlek gyermekem iskolába, hol igen sok szépet és jót fogsz tanulni a jó tanítótól, ki épen úgy fog veled bánni és úgy szeret téged, mint mi édes szülőid.” — A csak külső miveltéssel bíró gögös szülő mielőtt iskolába vinné gyermekét, így szól: „Elviszlek kedves gyermekem ama rongyos kántorhoz, hogy tanulj meg írni és olvasni, gazdag embernek, ez elég, én se tudok többet s mégis nagy ur vagyok! — Ne sirj édes fiam, mert meg hagyom neki, hogy téged meg ne verjen, mert ha megver kitétem az ecelsiárból. „Egy még korlátoltabb látókörrel bíró szülő pedig, így fenyegeti, rosz magaviseletű gyermekét: „Ne félj, majd elviszlek iskolába, hol megver tégedet a tanító és megtanít, hogy engedelmessé válsz a te szülőidnek!” Azonban, fájdalom, vannak ezeknél még rosszabb szülők is, kik nem fizetnek tanítójuknak annyit a mennyit ígértek, azért asztán hálából rosz akaratulag rágalmozdítják gyermekeik tanítóit, saját gyermekeik előtt. Így készakarva csepegtetik gyermekeik szívébe a rosszat.

Ilyen elemekből gyűlössze az iskola. E vegyület kell az iskolának nevelnie, nemesítenie. Nagy feladat ez, nem esoda, ha nehezen haladhat ezéja felé. Van is panasz a tanítóra, az iskolára elég.

A finom nevelésű és módora szülők azt veszik észre, hogy gyermekük el — elejt egy egy sikamos szót s néha oly dolgokat tesz, melyek eddigi szokásaival tetteivel egybe nem illenek. A durva és neveletlen gyermekek szülői pedig úgy találják, hogy gyermekeik iskolába járás után is rosszak, engedetlenek. Azonban legyenek meggyőződve a jól nevelt gyermekek szülői arról, hogy gyermekük jó irányát fenyegető veszély csak egyelőre tűnik fel veszedelmesnek, mert ha rosszat lát és hall az iskolában az illető gyermek, ez nem oly veszélyes, mintha ezt más családoknál vagy az utcán látná, mivel itt ha hall is rosz beszédet, lát is helytelen tettet; de egyszersmind látja azt is, hogy e beszéd és tettek elkövetői méltó fenyítésben és büntetésben részesülnek. Ezeket látva bizonyosan nem fogja állandóan elsajátítani a sikamos beszédeket és rosz tetteket, föltéve, hogy házi nevelése továbbra jó irányu marad. A rosz nevelésű gyermekek szülői higgyék el azt, hogy a míg ők magok restek, piszkosok, aljas beszédűek és rosz tettek elkövetői maradnak, addig gyermekeik is tünnyák, — szenyések, porias beszédűek és veszedelmes cselekedetűek lesznek.

(Vége köv.)

Torda, 1877. Julius, 6-án.

(Folytatás)

A nevelés ügye felkarolásának eszméje itt a mi körünkben is foglalkoztatja a gondolatokat — s azon ohajtás nyilvánul — hogy — minden tanuló képes gyermek tanuljon — ezen ohaj hogy létesülhessen — szükségeltetik —

- a) hogy tanuló gyermek
- b) hogy tanító
- c) hogy jól ezélszerűen rendezett tanuló hely — legyen —

Az a) pontra vonatkozólag: ugyhiszem, arra nem panaszkodhatunk, hogy Torda várossa és környéke, kellő mennyiségű tanulniképes gyermekekkel ne bírna — az elkellék tehát meg van —

a b) pont alatt írt körülményt illetőleg: e részben napról napra szaporodnak a kívánt ezéla alkalmas egyének s biztosan állithatni hogy e tekintetben se lenne hiány —

a c) pont alatti dolog — nem oly csekély — mit, a mint az ember kigondolja, azonnal könnyen ér-

vényesíteni is lehessen — sok minden félének kell itt közre hatni: — közérdeklődés — erély, önzetlen munka, fáradság — pénz sat. sat. — A ki e részben felépik működik, annak a nevelés ügyének üdvös voltáról át hatva kell lenni — e nélkül siker nem lehet — ki kell találni, elő kell teremteni, helyesen alkalmazni, az e ezéla szükségeltető eszközöket. —

En itt nálunk egy oly iskolát vélek ezélszerűnek, hol a gyermek olyat tanuljan, minnek az életben is hasznát veheti — továbbá az iskolát úgy vélem berendezendőnek — hogy ott a lehető legkevesebb költséggel lehessen tanulni. Sőt miután, a tanuló gyermekek legnagyobb részének szülői szegények — a lehető határig menve, az iskolát úgy kellene berendezni — hogy a vagyontalan szülők gyermekei ingyen lakást, tanítást, és kenyert kapjanak — s a kik ezekre nem szorulnak, azok is költséggel csak annyira legyenek terhelve — mennyit könnyen megbirnak; — nehogy a tanítási költség terüje az illetőket az iskolától vissza tartsa. — A ezélt ha akarjuk, az ennek előérére szükséges eszközöket is akarni kell. —

Egy iskola hogy a tanoncokat segítse, hogy a tanítás tanulási költsége sok ne legyen — egy oly tőkével vagy is pénzerővel kell hogy bírjon — mi a fenébe érintett szükségleteket fe dezhesse. —

A nehezen elő teremthető pénz elő előállítására nézve is elmondom nézetemet: —

Nagyszerű pénz alap mutatkozik a tordai pálinka haszonbér utáni bevételben. — Midőn ezen haszonbér fel állított ez előtt — ha nem csalódom — 20 évvel, Torda várossának oly fizetni valói és sürgősön fedezni kellett szükségűi voltak — melyeket, egy ily pénz alap felállítása nélkül, csak véghetetlen nehézségekkel lehetett volna meggyőzni; — a fizetni valói lefőrtésztettek, a sürgős felmerült szükségek fedeztettek, sőt következe, ugyan ezen pénz alap több közérdeklő dolgokra, sőt emberbaráti érdekekben is feles mennyiséget adott ki — jelenben néhány ezer frt kész pénz is van; azonban ezen italméresi haszonbér igazágtalanul méltánytalanul annyira van rövidítve — hogy — ha csak azon rész — a mennyivel ily módon ezen haszonbér rövidítették — állandón nevelési ezéla fordítatnék — szinte mondhatni — hogy abból virágozó iskolát lehetne felállítani fentartani — ezenkívül a sok egyenetlenségek, folyamodások, perek, ezen tiszta pénz is van; a mellett hogy fáradságai kárt okoznak — zavarossá, kétségessé korlátoltá teszik. — Ezen jogot — melyre egy magasztos művet, a nevelés ügyet, az e végre kellett iskola felállítását, ezélszerű berendezését, fennmaradását lehetne állapítani — maga eredeti tisztaságára kellene vissza vezetni — ezen ezéla, mindenek előtt, s minél hamarabb a tordai pálinka haszonbért, egy időre meg kellene szüntetni. Ezt a következő indokból mondom: —

a) hogy azon ferde állás mi e tekintetben a k. Fiscus és a tordai kebeles polgárok joga között kérdéssé vált, magától önként enyészszék el —

a) hogy azon sok egyenetlenségek, meg rövidítések, melyeknek magva hasonlóan ezen haszonbérés állásban van, s táplálékát ebből kapja — szűnjének meg. —

c) Hogy Tordaváros ezen pálinka koresomálási jogot megszüntítve — felsőbb helyen megerősített szabályok értelmében egészben vagy részben — következe kéznevelési ezéla adja által vagy örökre vagy annyi időre, mennyi idő a kellő pénz alapot elő állítja — és végre

d) mert az illető miniszter készíti a törvényjavaslatot, az italméresi kiváltságos jog megszüntetéséről — és pedig oly módon — hogy ezen jog, válják az egész községé — a jogosultat pedig, az illető község kár potolja. —

(Vége köv.)

Városi és megyei élet.

Torda város közügyeiről, az 1877-ik év első felére szolló kimutatás.

Torda város előjáróságának különböző osztályaihoz az 1877-ik év első felében összesen és együttesen 3415 ügydarab érkezett be, melyek közül eljuttatott 3212, folyamatban van 203.

Ezenkívül előfordult 108 kihágásos eset, még pedig: erdőtvény elleni 0; becsület biztonság elleni 19; mezőrendőri 0; eseléndrendtartás elleni 3; tulajdonbiztonság elleni 11; s másnemű 75.

Alkalmazásba vétetet fogságbüntetés 26 esetben pénzbírság 2 esetben. A büntetést 16-on állották ki. Az év mezőgazdasági állapotát a jelenleg mutatkozó termés állapítja meg.

Az ősz gabonák gyengék, mert a kedvezőtlen időjárás, eső és hideg miatt lőhák maradtak, s keve-

set fognak eresztetni. A tavaszi szalmás gabona elég jó. A töröküzében nyerendő termés kétes, minthogy az időjárás, a maga idejében való vetést megátolta, az nagy részint elkésve történt meg, s így nem tudhatni, hogy fog kifejlődni.

Szénatermés jó.

Gyümölcs és szőlőtermés nagyon kevés.

Az egészségi állapot az embereknél kedvező volt. Járvány jelleggel egy betegség sem birt. Dyphtheritis fordul ugyan elő, de csak szorványosan.

A városban van 5 orvostudor, 2 sebész, 3 gyógytár.

A hasznos házi állatok egészségi állapota kedvező, ugyan fordult elő a lovaknál takonykór, de csak két esetben.

A közoktatás ügyet illetőleg: a nyári vizsgák a tanintézetekben meglehetősen eredménnyel folytak le. Az iskolába járó tanköteles gyermekek számaránya elég kedvező volt. A tanács egyébiránt intézkedést tett, hogy az ősi tanidő beállával, minden szülő, legszigorubbán reá szorittassék, hogy gyermekét iskolába jártassa. —

A megyei és községi utak meglehetősen jó állapotban vannak, a muntyahágói uton a sáncztekartások még tavasszal megtörténtek, ugyszintén hozzá fogott a város, az ujan kijelölt Mező N.-Csáni megyei út megkésztetéséhez.

Torda városában a munkaerő áll 596 tenyeres, 169 1/2 igáserőből, melyből a folyó évben 50 gyalog 20 igás erő lett felhasználva. —

Szisztova pusztulása.

(Kép a keleti háborúból.)

A „Standard“ levelezője, mint szemtanu után, mely lapról tudva lévő dolog, hogy oly közleményeket nem igen bocsát világgá, melyek az oroszoknak inyére nincsenek, s így részrehajlással vádolni sem lehet közöljük a következőket: —

Ha Szisztovában minden kirabolt és szétrombólt ház törököké volt, azt kell következtetnünk, hogy majdnem az egész várost mohamedanok lakták. Az egész város ki van fosztva és elpusztítva, ki vévén az idegenek város negyedét a Duna mellett.

Az oroszok azt mondják, hogy e pusztítást a bolgárok tették; azonban világot vet ez eseményre az, hogy ugy a bolgárok, valamint a törökök elhagyták a várost. —

A városon keresztül, több órai vándorlásom közben alig találkoztam 6 — 7 emberrel.

Ha az ember e sajnálatra méltó országban egy kis szemleutat tesz, csak hamar meggyőződik, hogy Bulgáriában sokkal több izlés létezett, mint Oláhországban, és az emberi kényelemre szükséges eszközöket is nagyobb mértékben megtalálhatia, mint amott a Dunán túl. —

A kertek most is szépek, csinosak, ámbár az egykor annyira ápolt fű, a rongyok, cserepek, szétszagott könyvek, levelek, összerombolt házbutorok között alig tud kibújni. —

A lakásokban térdig jár az ember a gyapjában, lőszőben, szénában, rongyban és tollban, melyek mátrázok, párnák, dunyhák, derekalyak lehetnek.

Már sok kipusztított várost láttam, s még is vizsgálhatlan bánatérzet fog el, mert láttam Szisztovát ez előtt néhány nappal is, s az akkori és mostani állapota közötti borzasztó különbség hajmeresztő.

A utcák puszták, üresek, félig összerombolt ajtóik és ablakok fityegnek még egy sarkon, vagy szegen. — Sok házon pedig ezek is hiányoznak. Még egy üvegtábla sem ép, s ha egy bölesőt látsz valahól, ez is szetrombolva, mint az őrdőgi telhetetlen boszúnak jele. —

Mindenféle ruhadarabok, rongyok, könyvek üres ládák bóröndök, jőbban mondva ezek maradványai hevernek. A gyümölcsfák szárazok, a kutak megfertőzve. Gerendák és kőfalak hullottak az utcákra, ha utcáknak lehet azokat nevezni. —

Szisztovában a házak homlokzata, különösen azok melyek kertre néztek, diszes fa — faragványokkal voltak ékítve, — mindezeknek csak romjait látod a házakon fityegni. —

Ugylátszik, hogy a gazdagabb osztály már a catastropha előtt elhagyta a várost, de alkalmasint sokakra nézve mégis váratlanul jött, s meg lepte őket, mert az utcákon az ember púntzárékat és ékszer- tokokat is talál. —

Minden háznak padozata tele van szórva szent könyvekkel, lámpákkal, faragványokkal, összetört padokkal, állványokkal s más finomabb butor darabokkal.

Sajnáljuk szegény hitetlen törököket, kik a keresztény hyénák körmei közé kerültek!

És az elrablott tárgyakat, széltében árulják potom árért.

H i r e k.

— A „Dalkör“ holnapi ünnepéje a következő sorrendben fog végbe menni: Vasárnap reggel 1/2 8 órakor a rendező bizottság kocsikkal megy a Fellek felőli uton jövő kolozsvári dalkör elébe a város végére, hol Miksa Elek alispán, a helybeli „Dalkör“ elnöke fogja őket rövid beszéddel üdvözölni. Az elszá-lásolás megtörténtével ismerkedési reggeli lesz a „Korona“ című vendéglőben. — 11 órakor a közö-sen előadandó darabok próbája a ref. leánynevelőben d. u. 5 órakor kivonulás a városháza udvaráról az egyleti lobogók alatt a „Széchenyi ligetbe, hol kez-detét veszi a táncz. Este 7 órakor előadás a külön pont alatt lapunkban is közölt műsorozattal, s annak folyományában a „Kolozsvári dalkör“ Erdélyi Jánosnak „Dalünnepe“ című dalát, melynek dallamát Erkel Sándor szerkesztette, szintén előadja. — E dallal nyerte a „Kolozsvári dalkör“ az első díjat, a szegedi dalár-ünnepélyen. — Hetfőn, a szerint, a mint vendégeink kívánni fogják kirándulás lesz a só-aknába, sós-fürdőbe avagy Torda hasadékba. Szóval élénk és vidám multság lesz; ajánljuk, hogy ki csak teheti, ne maradjon el. —

— A „tordai dalkör“ által a „kolozsvári dalkör“ közreműködése mellett f. évi július hó 15-én rendezendő „D a l e s t é l y“ műsorozata: 1) „Csatadal“ Huber Károlytól — előadja a tordai dalkör. 2) „Dal-ünnepe“ Erkel Sándortól — előadja a kolozsvári dal-kör. 3) „Győzelmi dal“ Huber Károlytól — előadva a két dalkör közösen. 4) „Népdal egyveleg“ Zimay Lászlótól — előadja a tordai dalkör. 5) „Erdői rózsa“ Fischer Károlytól — előadja a kolozsvári dalkör. 6) „Az erdő alkonya“ Schmolzertől — előadja a tordai dalkör. 7) „Népdal átíratok“ Tisza Aladártól — előadja a kolozsvári dalkör. 8) „Országos bordal“ Thern Ká-rolytól — előadva a két dalkör által közösen. Kez-dete d. u. 5 órakor.

— A városi képviselő testület e havi ren-des közgyűlését f. hó 18-án fogja megtartani, mely-nek tárgyairól és lefolyásáról, annak idejében, t. olvasóinkat részletes közleménnyel fogjuk értesíteni.

— Djermák konstantinápolyi örmény fő-pap Erdélyben időz, czélja az erdélyi örményeket meglátogatni. A főpap jól beszéli a magyar nyelvet.

— Brassai Sámuel, köztisztviselőben álló ki-tűnő tudosunk, pár napig körünkben időzött.

— Az országgyűlést egy királyi legfelsőbb kézirat September 15-ig elnapolta. —

— A magyar keleti vasut nemhogy hasznára volna városunknak, de még kárára van. A helyett, hogy a közlekedést könnyítene, még akadályozza, t. i. a határunk kotté metszése folytán teremtett kény-szerutak járhatatlanak. Az alójárók beiszapóva, a párhuzamos utak elcsúszva, s most a termény beta-karítása idején járhatatlanok. E vasut valóban úgy tűnik tel, mintha gulyjára volna városunknak, egy pár mérföld hosszában megy határunkon, s bárcsak menne, de nem, még a közlekedést akadályozza. — Gyönyörű vasut!

— A híres bódé. A nmgu belügyminister úr a tordai kebeles polgárok tulajdonát képező koresma regale haszonbérletje által a helybeli piacra, tanácsi engedélytvel épített pálinkafőző fabódé ügyét, mely annak idejében oly nagy feltűnést okozott, s hírlapi hosszas cikkeknek, panaszoknak, megyegyűlési diktionak volt tárgya, úgy döntötte el, hogy a városi közönség, illetőleg képviselő testület, mint hely tu-lajdonos beleegyezésétől tette függővé azt, hogy a bódé továbbra is a piacon maradjon. — A képviselő testület e tárgyban legközelebbi közgyűlésén fog ha-tározni.

— Nagy-Enyedről panaszt vettünk újólag az iránt, hogy a búza-piacon halommal állanak a kö-rakások, a melyeknek elhordatását, már csak a heti-vásárokért is meg kellett volna tenni, — miután ez által egy tetemes része a piacnak haszna — vehetetlen — ha már a polgárok kényelméért és rendért nem is. —

— Ugyanesak Enyedről tudosítanak, hogy a június 24-iki alvinczi vásár alkalmával, Springer gy.-fehervári ékszerész sátrának felverőit, kik több ezer forint értékű arany-ezüst néműt loptak el, kézrekeri-tették. — A tett kitudja mennyi ideig homályban maradt volna, de a tolvajok, kik soha sem eléggé okosak, hihetőleg a prédán összeveszve, egymást feladák. — A tett kiderülése a szegény ékszereszt megmentő a hamis-bukás vádjától, mert már a hite-lezők ellene mint csaló ellen akartak fellépni. — A tettesek enyedi és szászsebesi cigányok voltak, a kik már hívősen vannak. — Az ellopott ékszerek nagyobb része megkerült.

— Ördögüző román papról beszél vidékünk s ez nem más, mint a szent-mihályfalvi, a kinek éven-

ként több száz partienre van. Hogy miként üzi ki az emberből az ördögöt, a rosztat, azt nem tudjuk, de azt igen, hogy a szegény paraszt az utolsó falatját kive-szi a szájából és viszi Szent-Mihályfalvára. Egy egy nyomorult napszám két — három napig dolgozik napszamba és munkájának gyümölcsét viszi Szt.-Mi-hályfalvára. Állítólag minden betegséget gyógyít — természetesen pénzért. Elment a hire az egész me-gyébe és úgy tudjuk még Tordáról is kizarándokol-nak — Szent-Mihályfalvára. Az illető érsekségnél, panasz is tétetett volt, az eredmény az, hogy Szent-Mi-hályfalván az ördögöt máig is üzik. Adóra, élelemre-nines pénz, ördögüzésre azonban jut. Mindenesetre szeretnők, ha e tárgyban bővebb felvilágosítást nyer-nénk, hogy esetleg a királyi ügyész figyelmét e visz-szaélésre felhívjuk; mert nyomorult és alávaló dolog-nak tartjuk visszaélni a nép könnyhívőségével, ba bonát terjeszteni és kihuzni a nép zsebéből az ntolsó fillért, oly dolgokért a melyek ép úgy használnak a betegnek, mint holt lovon a patkó.

— „Erdélyi királyi adóhivatal“ a czimere azon hivatalnak, mely városunkban van. Hogy e czim, mely törvényen alapszik azt nem tudjuk; minden esetre szeretnők, ha a magos kormány ide való adó-felügyelői közege czítálná a törvényt, mely „erdélyi kir“ czimert rendel az adóhivataloknál az erdélyi részekben. Mi úgy tudjuk, hogy az adóhivatal m. királyi; továbbá, hogy „erdélyi királyság“ nem létezik; hogy a mi adóhivatalunk az erdélyi ré-szeknek külön királyi koronát költszött, erre szeré-nyen szólva illetéktelennek tartjuk. Akkor, a midőn az utolsó kis rubrikára is szabályt csinálnak s ha a rubrika nem szabályos, nem is érvényes, minden esetre elvárjuk, hogy a lényesebb és szembetünőbb dolgok is szabályoztassanak s eltöröltessék nálunk az erdélyi királyi czim, mely vagy tudatlanságnak vagy egyéb czélzatoknak következménye.

— Két színész, az egyik özvegy református papnének felöltözve, a másik, mint elnyomorodott re-formátus pap koldulgattak Aljára két utczáján házról házra és valóban könyörületre találtak, pompás jöve-delem volt. Az utczák végén találkoztak és be is ül-tek a fogadóba leitták magukat, és tovább álltak. A kir. járásbíró tudomására jöven az eset, visszahozatta az egyiket, igazolványait kérve, Csóka igazgatótól egy tavisratot mutatott. Hogy mi történt velük — nem tudjuk.

— Asboth, Teleky Gusztáv és gr. Mikes roppant dologban vannak megyénk egyik községében Folytonosan conferentiák tartatnak, sürgés — forgás koesi zörgés és lovaglás. Ott készül hihetőleg a hadi terv a „Victoria“ ügyben, mert a „M. Polgár“ és „Kelet“ minden arra vonatkozó számai kikutatattak. Felemlítettük ezt, mint megyénk egyik névezetességét, felhívjuk az európai diplomácia magas figyel-mét a Szent-Lászlón készülőkben levő haditervekre.

— Al-Jára községében állami elemi iskola terveztetik a köz-bizottság legközelebbi üléséből a felterjesztés megtörtént. Al-Jára és vidéke, mint tud-juk, ezen iskolát várva várja, mely lényeges lökést adand a vidék tanügyének.

— A kisedővoda egylet alakuló gyűlését hol-nap (vasárnap) 1/2 11 órakor a tanácsház termében tartja meg. Felhívjuk a város összes polgárságát. s az ügy iránt buzgalkodókat, hogy e gyűlésre megjelen sziveskedjenek. Ideje már, hogy felállítsuk azt az in-tézetet, a melyet anyira nélkülözünk.

— Két szolgabírói járást törölt megyénkben a kormány, a járások számát 7-re apasz-tatta le. Igen helyes intézkedésnek tartjuk, mert ne-hány községből álló járás fentartása semmi esetre sem igazolt. Hogy mely járasok fognak töröltetni és beosztani, az a jul. 20-ki megyei közgyűlésben fog eldöntetni.

— Imets Dénesné szül. Báró Josinecy Berta úrnő házánál folyó 11-én évi vizsga volt, miután az említett úrnő, több családdal egyesülten, tapintatos eljárása folytán saját házánál együtt taníttatja gyer-mekeit. Méltán mondható, hogy nemcsak a tanul-mányokbani előhaladás, egyáltalán a szellemi művelő-dés, mit csupán a mivelte lelkü háziasszony ernyedet-len buzgalma s fáradhatlan kintartása folytán, a jó tanító Iszlay Márton és Holländer Józsefné asszony oktatása következtében nyertek el a gyermekek, a jelenlévő hallgatók s különösen a szülők megelégedését legnagyobb mértékben kiérdemelték, kik hálá-san köszönték meg az illetők fáradozásait. A többi tisztelt hallgatók közt jelen voltak, az általánosan el-ismert tudomány, és köztisztviselőben álló Brassai Sámuel, Br. Kemény György főispán, Dr. Damokos Antal kir. törv. elnök, kik teljesen meg voltak elé-gedve úgy a szép és helyes irattal, rajzokkal, föld-rajzzal, magyar történet, világtörténet, francia, ma-gyar, német nyelvvel, hittannal, s kitűnő kézi mun-

kákkal, zenével. Valóban élvezetes volt hallani hogy még a nyolcz éves gyermekek is mily értelmes sza-batossággal feleltek s szavaltak, öröm könnyelt csalt a szemekbe, látva a szülők boldogságát. A szorgal-mas gyermek buzdításul s julalmul disz kötéses hasz-nos könyveket kaptak Imets Dénesné úrnőtől, Iszlay tanítótól és Holländerné tanítónétól. — Azon ohajjal oszlott szét a társaság, hogy az isten éltette Imets Dénesné úrnőt kit a főérdem illet, családja és más szülők boldogítására. (c.)

— A szabad fürdésért, ámbár már szinte res-teljük a sok felszólalást, kénytelenek vagyunk a t. rendőrséghez fordulni. A ligetben férfiak és nők, mindjárt a férfi fürdőn alól mesztelen fürdenek. S a kik ezt teszik az illetet leg kevésbbé sem ismerik. A ligetben járókelők, vagy a Postarétre Martalá me-nők kénytelenek e szeméremellenes, neha épen un-dorító látványt nézni. — Kérjük, hogy a kértésnek hagyassék meg, miszerint senkint a liget mellett mez-telenül fürdeni ne engedjen s a szegénysorsu egyé-nek részére jelöltessék ki valamely félre eső s nem közlátványnak ki tett hely a fürdésre. —

CSARNOK.

A férfi sziv.

Beszély, írta N. F.

(Folytatás.)

A szobában tovább folytatók beszélgetésünket.

„Tehát mindenesetre az egyetlenségeket kell önnek előbb eltávolítani, mielőtt Idát olvenné, me-lyek önök között fennállanak.“

„De hát mit tegyek?“

„Vagy elkiséri önt a grófnő hazájába, a csendes életbe, vagy ön birtokot szerez magának itt Olaszor-szágba.“

„Megyek s beszélek Idával.“

Walter ezzel elrohant.

Később Idához menve, örömmel kiáltá Walter hogy megegyeztek.

„Miben egyeztek meg?“

„Hát én úgy teszek, a hogy Ida akarja.“

„Én pedig úgy teszek, ahogy Walter akarja.“

„Értem, tehát megegyeztek, de magok sem tud-ják miben.“

Ezután asztalhoz ülénk, Walter nagyon vidám volt. Véletlenül pillantásom Giovannira esett, ki egy asztal mellett állott, s megijedtem azon halvány ko-mor arcztól, melylyel a társaságot szemlélte.

Épen felakaránk kelni, midőn Walter megszólal; „még innám egy pohár cyprusit. — Hozzon cyp-rusit“ — parancsolá Giovanninak, — ki helyéről meg sem mozczott.

„Siket ez a pimasz?“ ismétlé Walter.

„Nem vagyok, de azt várom, hogy urnóm pa-rancsolja“ vizonzá Giovanni, oly pillantást vetve Idára, mint a kigyó, a mely áldozatát el akarja nyelni.

Walter dühösen ugrott fel székéről, s közbejö-vetelem nélkül reá rohant volna a szolgára, ki mó-dorát nem változtatta meg, s erre elkészültnek lát-szék.

„Mit akar“ — szólék közbe — „hiszen egy szolga — mit gondol, mi fejlődnek ki belőle, ha önt megütné?“

Walter leült, de feje égett: „Grófnő kérem szól-jon ön közbe“ — szóla Idához.

„Mit kívánja, hogy tegyek?“

Hiszen láthatja, hogy szolgálja meggyalázott, asztalánál, s még pedig másnak jelenlétében.“

„De hát kérem, mondja meg, mit kívánja, hogy tegyek?“

„Kergesse el e kutyát házából.“

„De Giovanni hú szolgám, nekem hasznos és meg vagyok véle elégedve.“

„Akkor válasszon ön közte és közöttem.“

Nyomasztó hallgatás állott be, — s mindnyájan lázas állapotban voltunk.

„Elég Grófnő, — Isten önnel — örökre!“

Walter mérgesen távozott el.

Giovanni arczán a megelégedés vad örömeinek kifejezése jelentkezett. (Folyt. köv.)

K ö z g a z d a s á g.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről jul. 13-án
5% Metaliques 61.05. — 5% Nemzeti kölesön 66.60.
1860-iki államkölesön 72.70. — Bankrészvények 115.25.
Hitelrészvények 800. — London 146.60. — Urbéri kötvények: Magyarországi 125.75 Temesvári 76.
Erdélyi 74. Horvát-szlav. 73.75 — Ezüst 109.30.
Cs. kir. arany 5.97. — Napoleond'or 10.02.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Volz B.

H I R D E T É S E K.

Könyvnyomda Tordán.

Van szerencsém jelenteni a nagyérdemű közönségnek, hogy Tordán

Könyvnyomdát

állítottam fel, s a LEGJUTÁNYOSABB ÁRAK és feltételek mellett elfogadok e szakból

mindennemű munkákat,

pontos szolgálat, és tiszta, kifogástalan kiállításról kezeskedem.

Levélbeli megkereséseknek a legnagyobb pontossággal teszek eleget.

Volcz Bálint

nyomdatulajdonos Tordán.

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el.

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkórban
sz szenvedőknek
Legujabban feltalált gyógymód
Számítalan hálaíratot
mutathat fel sikeres gyógyításról
Sylvius Boas
Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

[15—24, 102]

SYLVIUS BOAS urnak

Berlin Friedrichstrasse 22, I.
Kérem megküldését **Auxilium orientis**ének
Sondernohe posta állomás Oberdachstetten,
Bajorban 1875 május 3-án
Dorechs, plébános
Sondernohe május 27-én 1875

Tekintetes ur!

Vonatkozva május 5-ről keltezett becses soraira, melyek mellett egy községbeli 10 éves beteg leánya részére Auxilium orientisét megküldötte bátorkodom a szülők felkérése folytán tudatni, hogy ők a gyermeküknél javulást vettek észre.

A gyöngye testalkotású gyermek betegségének állapota különös természetű, több hetek előtt görcsökkel; melyek naponta 7—8-szor ismétlődtek kezdődött meg, mikor is érzékeny fájdalmat érzett a gyomor körül anyyira, hogy hirtelen ugrott fel olyankor az ágyban szerének használata óta e jelenség megváltozott s a görcsök csak 1—2-szer ujulnak meg. A fájdalom még igen heves s minden tagjában érzi. Etvágya alig van és szellemi tehetsége is korlátozott.

Neve Kremer Barbara.
Ezen rossz állapotánál a betegségnek kívánatos volna, ha némi rendszabályokat küldene.

tisztelettel
Dorsch Ödön plébános.
Sondernohe Junius 30-án 1875.

A görcsök elmúltak s csak akkor fordulnak elő, ha közönséges ételt teszik. Szeret s hozzáját kedveli. Fájdalmat most csak térdeiben érez, mer állani sem képes. Mindig szomjas és a vizet szereti. Szive táján fájdalom érez. Betegsége óta 10 évvel érettebb gondolkodásának látszik.

Dorsch.
Sondernohe szept. 26-án 1875.

Örömmel értesíthetem, hogy patientsünk Kremer Barbara 24 nap óta a legjobb egészségnek örvend. A betegség tünetének híre sincs már s a hónapok óta ágyhoz szegzett leánya, ki járni nem volt képes most ugrál tánczol. Etvágya megjött és vörös kinezésű. A szülők ennél fogva általam haláljukat jelentik önnek sat. sat.

Dorsch Ödön plébános

Szöllösi János

szijgyártó

A n. é. városi és vidéki közönségnek tisztelettel jelenti, hogy három éven keresztül több város és főleg Budapesten szerzett gyakorlatai után, szülő várossába hazatérve, itt --- Tordán --- a Széna piaczon, saját házánál, szijgyártó üzletet nyitott. Egyszersmind jelenti, hogy a szákmájába vágó mindennemű munkát elvállal, s azt jutányos ár mellett, pontosan teljesíti. Készítményei jósága és izlésteljességeért kezeskedik.

SÜRGER MÁTYÁS

órás, Tordán.

Mindennemű fali és zsebórákat kijavítás végett elvállal s a pontos járásról egy évi felelősséget nyújt.

A városi, valamint a vidéki n. érdemű közönség figyelmébe ajánlja magát.

Lakása piactér, a „Haladás“ cz. lap kiadó hivatalával átellenben.

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásának ismert

Dr. Kiesow-féle Élet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvárrt kapható.

(16 19, 20)